

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИПУСКУ

УДК 342.95-364(477)

DOI: 10.36550/2522-9230-2024-16-253-259

Теремецький Владислав Іванович,

доктор юридичних наук, професор,

завідувач сектору проблем реалізації господарського законодавства
відділу проблем модернізації господарського права та законодавстваДержавної установи «Інститут економіко-правових
досліджень імені В.К. Мамутова Національної академії наук України»

vladvokat333@ukr.net

ORCID ID: 0000-0002-2667-5167

Кельбя Стелла Георгіївна,

кандидат юридичних наук, доцент,

декан юридичного факультету ПВНЗ «Буковинський університет»

stella.kelbya@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-1817-816

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО
ЗАХИСТУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В УКРАЇНІ

Наукове дослідження присвячено адміністративно-правовому регулюванню соціального захисту військовослужбовців в Україні. Досліджено законодавство, яке регулює правовий статус військовослужбовців, законодавство про охорону здоров'я, пенсійне та житлове законодавство. У статті використано праці науковців, які вивчали проблеми соціального захисту військовослужбовців.

Запропоновано визначити соціальний захист військовослужбовців як систему гарантій, які забезпечують задоволення матеріальних потреб військовослужбовців відповідно до особливого виду їх службової діяльності, статусу в суспільстві, підтримання соціальної стабільності у військовому середовищі. Адміністративно-правове регулювання соціального захисту військовослужбовців є діяльністю суб'єктів владних повноважень щодо встановлення умов матеріального забезпечення, надання соціальних пільг, медичного та реабілітаційного забезпечення військовослужбовців під час проходження служби.

Конкретні заходи соціального захисту військовослужбовців передбачені у законодавстві про охорону здоров'я, житловому та трудовому законодавстві, яке встановлює правовий статус військовослужбовців. Зроблено висновок, що система заходів соціального захисту охоплює такі складові елементи, як належна винагорода за службу, додаткові виплати у разі участі в бойових діях, пільги, різні види одноразових грошових допомог і компенсацій, медичне і житлове забезпечення, трудові гарантії на випадок мобілізації та демобілізації.

Сформульовано пропозиції щодо внесення змін до законодавства для вдосконалення адміністративно-правового регулювання соціального захисту військовослужбовців в Україні. Наголошено, що система соціального захисту військовослужбовців потребує впорядкування та заміни низки підзаконних актів законодавчими. Стверджено, що поняття соціального захисту військовослужбовця необхідно відокремлювати від поняття правового захисту та закріпити нове визначення законодавчо.

Ключові слова: військовослужбовець, правовий статус військовослужбовців, адміністративно-правове регулювання, соціальний захист, заходи соціального захисту, пільги, допомога, гарантії, грошове забезпечення, службові обов'язки, умови проходження служби, підрахунок та призначення пенсій військовослужбовцям.

Teremetskyi V., Kelbia S. ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION OF SOCIAL PROTECTION FOR MILITARY PERSONNEL IN UKRAINE

The scientific research is dedicated to the administrative and legal regulation of social protection for military personnel in Ukraine. The study examines the legislation regulating the legal status of military personnel, health care laws, and pension and housing legislation. The article incorporates the works of scholars who have studied the issues of social protection for military personnel.

It is proposed to define social protection for military personnel as a system of guarantees that ensure the satisfaction of the material needs of military personnel in accordance with the specific nature of their service activities, their status in society, and the maintenance of social stability within the military environment. Administrative and legal regulation of social protection for military personnel involves the activities of authorities in establishing conditions for material support, providing social benefits, medical and rehabilitation support during their service.

Specific measures of social protection for military personnel are provided in health care legislation, housing and labor laws, which define the legal status of military personnel. The conclusion is drawn that the system of social protection measures

includes such components as appropriate remuneration for service, additional payments in case of participation in combat, benefits, various types of one-time monetary assistance and compensation, medical and housing support, labor guarantees in case of mobilization and demobilization.

Proposals for amendments to the legislation are formulated to improve the administrative and legal regulation of social protection for military personnel in Ukraine. It is emphasized that the system of social protection for military personnel needs to be streamlined and a number of subordinate acts should be replaced with legislative ones. It is asserted that the concept of social protection for military personnel should be separated from the concept of legal protection and a new definition should be legislatively established.

Key words: military personnel, legal status of military personnel, administrative and legal regulation, social protection, social protection measures, benefits, assistance, guarantees, monetary support, service duties, service conditions, calculation and appointment of pensions for military personnel.

Постановка проблеми. Належне виконання службових обов'язків військовослужбовцем є можливим лише у разі ефективного забезпечення його соціального захисту. Законодавство повинно встановлювати відповідні соціальні гарантії під час проходження служби, які дають можливість військовослужбовцю не відволікатися на можливі матеріальні потреби під час виконання службових обов'язків. Під час воєнного стану значна частина громадян долучаються до Сил безпеки і оборони, внаслідок чого на них поширюються заходи соціального захисту, передбачені законодавством для військовослужбовців. Перелічені фактори обумовлюють актуальність обраної теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Останнім часом проблеми соціального захисту військовослужбовців стають предметом дослідження українських науковців. Наприклад, загальну характеристику системи соціального захисту різних категорій громадян вивчав Ю. Ю. Івчук [1, с. 101 – 111]. Водночас особливості соціального захисту військовослужбовців у статті цього автора не досліджені. Проблемам соціального захисту військовослужбовців присвятили свої праці О. П. Письменна та Р. С. Пінчук [2, с. 83–89], А. Л. Бейкун та А. В. Клачко [3, с. 90–94], Р. В. Гринько, А. Ф. Мота та С. А. Петrenchенко [4, с. 161–166], Л. І. Мазуренка [5, с. 223–231], М. В. Чічань та Є. Ю. Лугиної [6, с. 60–65]. Однак у працях цих дослідників поєднуються поняття соціального і правового захисту, хоча вказані терміни мають різне значення. Для відокремлення визначень «соціальний» і «правовий» захист було використано праці науковців, які досліджували правовий захист поліцейських. Зокрема, наукові статті М. В. Логінової [7, с. 73 – 76] та О. А. Дяченко [8, с. 379–382]. Проблеми адміністративно-правового регулювання суспільних відносин досліджували І. М. Шопіна [9, с. 550–554], Т. О. Гуржій та В. О. Бодров [10, с. 41–48]. Вказані вчені розмежували поняття соціальний та правовий захист військовослужбовців. Перелічені наукові публікації вчених, законодавчі та підзаконні акти стали основою для дослідження окресленої проблематики.

Мета статті полягає у визначенні особливостей адміністративно-правового регулювання соціального захисту військовослужбовців. Завдання статті передбачають встановлення переліку законодавчих актів, які є правовою основою для здійснення соціального захисту військовослужбовців уповноваженими суб'єктами, з'ясування конкретного переліку заходів соціального захисту та формулювання пропозицій щодо вдосконалення законодавства у цій сфері.

Виклад основного матеріалу дослідження. Загалом правові засади соціального захисту визначені на доктринальному та законодавчому рівні. Зокрема, Ю. Ю. Івчук стверджує, що соціальний захист – це діяльність держави, спрямована на забезпечення процесу формування та розвитку повноцінної особистості, виявлення і нейтралізацію негативних факторів, що впливають на цю особистість, створення умов для її самовизначення та утвердження в житті [1, с. 101]. Отже, соціальний захист становить систему заходів для забезпечення нормальної життєдіяльності особи.

О. П. Письменна та Р. С. Пінчук наголошують, що соціальна захищеність військовослужбовців є важливим елементом морально-психологічного стану особового складу Збройних Сил України, що зрештою виявляється у підвищенні рівня боєздатності [2, с. 84]. Водночас ці дослідники не наводять визначення по суті «соціального захисту військовослужбовців». А. Л. Бейкун та А. В. Клачко визначають соціальний захист військовослужбовців як діяльність держави, спрямовану на встановлення системи соціальних гарантій, що забезпечують реалізацію конституційних прав і свобод, задоволення матеріальних і духовних потреб військовослужбовців [3, с. 93]. Виникає бажання звернути увагу на те, що дослідники поєднують у визначенні соціального захисту як систему соціальних гарантій військовослужбовців, так і задоволення духовних потреб.

Р. В. Гринько, А. Ф. Мота та С. А. Петrenchенко наголошують, що військовослужбовці не повинні мати інших джерел одержання коштів, ніж державне грошове утримання, що варто враховувати під час встановлення заходів соціального захисту, які повинні забезпечити належний рівень життя військовослужбовця, його родини, в тому числі під час лікування [4, с. 164]. Л. І. Мазуренко висловлює думку, що система соціальних гарантій прав військовослужбовців повинна охоплювати належне грошове забезпечення, надання у користування службового житла, фінансування санаторно-курортного лікування, встановлення особливих умов пенсійного забезпечення та надання додаткових грошових виплат [5, с. 224]. Вказаний науковець обмежує поняття соціального захисту тільки соціальними, а не правовими заходами.

Аналізуючи норми законодавства, які встановлюють засади соціального захисту військовослужбовців, можна зазначити таке. У ст. 1 Закону України «Про соціальний і правовий захист

військовослужбовців та членів їх сімей» (далі – Закон № 2011-ХІІ) [11] закріплено визначення соціального захисту, а поняття правового захисту немає. Також у ст. 1 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» згадуються програми соціального і правового захисту ветеранів війни, але визначень цих понять у законі немає (далі – Закон № 3551-ХІІ) [12]. Водночас вказані законодавчі акти передбачають численні заходи соціального захисту військовослужбовців та ветеранів війни у вигляді пільг та різних додаткових грошових виплат, окрім основного грошового утримання.

Згідно зі ст. 1 Закону № 2011-ХІІ соціальний захист військовослужбовців – це діяльність (функція) держави, спрямована на встановлення системи правових і соціальних гарантій, що забезпечують реалізацію конституційних прав і свобод, задоволення матеріальних і духовних потреб військовослужбовців відповідно до особливого виду їх службової діяльності, статусу в суспільстві, підтримання соціальної стабільності у військовому середовищі [11]. Отже, у цьому визначенні поєднані правові та соціальні гарантії, які забезпечують як соціальну стабільність, так і реалізацію конституційних прав і духовних потреб військовослужбовців. При цьому визначення правового захисту військовослужбовця у Законі № 2011-ХІІ відсутнє.

Науковці, які досліджували правовий статус військовослужбовців, поєднують соціальний і правовий захист в одну категорію і не відокремлюють поняття соціального захисту. Водночас існують наукові розробки щодо правового захисту правоохоронців. Так, М. В. Логінова стверджує, що під поняттям правового захисту поліцейських варто розуміти захист честі і гідності від образ та наклепів, який здійснюється в цивільно-правовому порядку, а також можливість реалізації конституційних прав [7, с. 76]. О. А. Дяченко вважає, що адміністративно-правовий захист поліцейського досить багатоаспектний і включає в себе складові різного характеру: пільги, надбавки, доплати, умови звільнення, медичне забезпечення, захист від протиправних посягань у процесі виконання службових обов'язків, можливість реалізації конституційних прав людини і громадянина [8, с. 381]. Адміністративно-статус правоохоронців і військовослужбовців має багато спільних рис. За аналогією із поняттям адміністративно-правового захисту поліцейського можна визначити окреме поняття адміністративно-правового захисту військовослужбовців як системи правових, інституційних та організаційних гарантій, що забезпечують реалізацію конституційних прав і свобод, захист від протиправних посягань в процесі виконання службових обов'язків, задоволення духовних потреб.

У зв'язку із відокремленням поняття адміністративно-правового захисту військовослужбовця під терміном «соціальний захист військовослужбовців» варто розуміти систему гарантій, що забезпечують задоволення матеріальних потреб військовослужбовців відповідно до особливого виду їх службової діяльності, статусу в суспільстві, підтримання соціальної стабільності у військовому середовищі. Вказане визначення необхідно закріпити у Законі № 2011-ХІІ разом із окремим поняттям «правовий захист військовослужбовців».

Адміністративно-правове регулювання правовідносин в Україні також потребує свого визначення. Зокрема, І. М. Шопіна стверджує, що адміністративно-правове регулювання суспільних відносин в умовах воєнного стану варто визначати, як приведення системи відносин у стан, в якому забезпечується ефективна відсіч російській збройній агресії, що досягається завдяки переважанню серед адміністративно-правових інструментів засобів примусу, збільшенню дискреційних повноважень органів публічної влади та законних підстав для обмежень прав громадян [9, с. 154]. Т. О. Гуржій та Ю. В. Бодров визначають адміністративно-правове регулювання як упорядкування системи суспільних відносин за допомогою широкого арсеналу методів, засобів і процедур, які дозволяють забезпечити законність і правопорядок у суспільних відносинах [10, с. 47]. Враховуючи наведені визначення, можна стверджувати, що адміністративно-правове регулювання соціального захисту військовослужбовців є діяльністю суб'єктів владних повноважень щодо встановлення умов матеріального забезпечення, надання соціальних пільг, медичного та реабілітаційного забезпечення військовослужбовців під час проходження служби.

Конкретні заходи соціального захисту військовослужбовців передбачені у Законі № 2011-ХІІ, Законі № 3551-ХІІ та Законі України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» (далі – Закон № 2262-ХІІ) [13]. Під час характеристики заходів соціального захисту варто враховувати, що військовослужбовець може отримати статус учасника бойових дій та ветерана війни відповідно до ст. 6 Закону № 3551-ХІІ. Крім того, певні заходи соціального захисту військовослужбовців у разі виходу на пенсію встановлені нормами Закону № 2262-ХІІ.

Отже, перелік заходів соціального захисту військовослужбовців, встановлених законодавством України, виглядає таким чином:

1. Особливі умови грошового, продовольчого та речового забезпечення військовослужбовців, передбачені ст. ст. 9 і 9-1 Закону № 2011-ХІІ. Варто вказати, що грошове забезпечення складається з посадового окладу та окладу за військовим званням, різних видів доплат і премій. При цьому порядок виплати і розміри грошового забезпечення визначаються Кабінетом Міністрів України, тобто підзаконними актами уряду України. Норми речового та продовольчого забезпечення військовослужбовців також встановлюються підзаконними актами Кабінету Міністрів України [11]. Розмір грошового забезпечення повинен забезпечувати гідний життєвий рівень для самого військовослужбовця та його родини.

Варто наголосити, що у ст. 9-2 Закону № 2011-ХІІ встановлені додаткові винагороди

військовослужбовцям на період воєнного стану, які виплачуються на умовах і в порядку, передбачених урядом України. Зокрема, додаткові винагороди встановлені за знищене озброєння і бойової техніку супротивника [11]. Зазначені виплати встановлені для заохочення військовослужбовців до участі у бойових діях.

2. Встановлення особливих умов підрахунку та призначення пенсій військовослужбовцям відповідно до ст. 15 Закону № 2011-ХІІ [11] та норм Закону № 2262-ХІІ [13]. Зокрема, законодавством врегульовано призначення пенсії за вислугу років, а також щомісячної грошової допомоги особам, які звільнені з військової служби без права на пенсію. Закріплено мінімальний розмір пенсій за вислугу років.

3. Законодавство передбачає широкий перелік пільг військовослужбовців, які встановлені у ст. ст. 12 і 14 Закону № 2011-ХІІ, а саме:

- безоплатний проїзд залізничним, водним, повітряним та автомобільним транспортом під час поїздки у відрядження, відпустку, переведення на нове місце служби;
- безоплатний проїзд військовослужбовців строкової служби під час пересування транспортом загального користування міського, приміського та міжміського сполучення;
- першочергове встановлення квартирного телефону та квартирної сигналізації;
- право військовослужбовців строкової служби безоплатно відправляти та одержувати листи;
- право отримати сертифікат на придбання транспортного засобу в межах встановленої вартості;
- надання 50-відсоткової знижки військовослужбовцям при оплаті користування квартирою та комунальними послугами.

Хочеться звернути увагу на те, що встановлення квартирного телефону вже є неактуальним у зв'язку із поширенням мобільного зв'язку, а вартість транспортного засобу, для придбання якого можна отримати сертифікат, необхідно періодично корегувати, зважаючи на індекс інфляції.

4. Особливі пільги для учасників бойових дій, осіб з інвалідністю внаслідок війни, учасників війни, сімей загиблих учасників війни, що встановлені ст. ст. 12–16 Закону 3551-ХІІ [12]. Деякі перелічені у цьому законодавчому акті пільги відповідають тим пільгам, які встановлені для військовослужбовців у Законі № 2011-ХІІ. Водночас ст. ст. 12–16 Закону 3551-ХІІ передбачають й інші різновиди пільг: безоплатне одержання лікарських засобів, першочергове безоплатне зубопротезування, безоплатне санаторно-курортне лікування, знижка по оплаті за користування житлом і комунальними послугами, пільгові позики на будівництво і ремонт житла, пільги зі сплати податків, першочергове обслуговування закладами та установами, які надають соціальні послуги [12]. Зазначені пільги можуть бути використані як військовослужбовцями, які проходять службу і мають статус учасника бойових дій, так і військовими пенсіонерами, які мають відповідний статус.

5. Призначення військовослужбовцям різних видів грошових допомог, а саме:

- одноразової грошової допомоги у разі смерті (загибелі), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності на підставі ст. ст. 16–16-4 Закону № 2011-ХІІ [11]. Зазначені норми права визначають розміри відповідної допомоги та умови призначення залежно від тяжкості завдання шкоди військовослужбовцю. При чому розмір цієї допомоги у період воєнного стану повинен бути визначений Кабінетом Міністрів України;
- грошова допомога на оздоровлення та державна допомога сім'ям з дітьми в порядку і розмірах, що визначаються законодавством України згідно з ч. 3 ст. 15 Закону № 2011-ХІІ [11];
- одноразова грошова допомога особам, які звільнені з військової служби відповідно до ст. 15 Закону № 2011-ХІІ [11] та ст. 9 Закону № 2262-ХІІ [13]. Названі норми права регулюють розміри та умови цієї виплати залежно від тривалості служби та підстав звільнення конкретної людини;
- компенсація матеріальних витрат на поховання військовослужбовців, які загинули або померли під час проходження служби;
- виплата дітям або батькам військовослужбовців, які загинули або померли під час проходження служби, одноразової грошової компенсації в розмірі суми державного соціального страхування військовослужбовця згідно з ч. 4 ст. 15 Закону № 2011-ХІІ [11].

Привертає увагу, що розміри виплати грошової компенсації у разі смерті військовослужбовця передбачені як у ч. 4 ст. 15, так і ч. 1 ст. 16-2 Закону № 2011-ХІІ. Але у ч. 4 ст. 15 Закону № 2011-ХІІ розмір компенсації дорівнює сумі державного соціального страхування, а в ч. 1 ст. 16-2 Закону № 2011-ХІІ він складає від 500 до 750 прожиткових мінімумів. Таким чином, виникає необхідність узгодити розмір виплат у разі смерті військовослужбовця, передбачений різними нормами Закону № 2011-ХІІ.

6. Встановлення права військовослужбовців на медичну допомогу, створення сприятливих санітарно-гігієнічних умов під час проходження служби в порядку, встановленому у ст. 11 Закону № 2011-ХІІ, направлення на лікування за кордон у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України. Окрім того, військовослужбовці, які брали участь у бойових діях, мають право на психологічну допомогу [11]. Згідно зі ст. 31 Основ законодавства про охорону здоров'я України військовослужбовці підлягають періодичному медичному огляду [14]. Надання медичної допомоги повинно забезпечуватися як відомчими закладами Міністерства оборони України, так і закладами, підпорядкованими МОЗ України.

7. Забезпечення військовослужбовців санаторно-курортним лікуванням відповідно до ч. 3 ст. 11 Закону № 2011-ХІІ [11], Закону України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» та Закону України

«Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні». Зокрема, згідно зі ст. 15 Закону України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» самі різні центральні органи виконавчої влади можуть мати у своєму підпорядкуванні реабілітаційні заклади, що будуть надавати реабілітаційні послуги [15]. Тобто у складі Міністерства оборони України можуть перебувати реабілітаційні санаторно-курортні заклади. Як передбачено в ст. 4 Закону України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» військовослужбовці, які брали участь у бойових діях, мають право на забезпечення допоміжними засобами реабілітації, послуги медичної реабілітації та санаторно-курортного оздоровлення [16]. А відповідно до ч. 3 ст. 11 Закону № 2011-ХІІ військовослужбовці не більше одного разу на рік мають право на санаторно-курортне лікування та відпочинок у санаторіях, будинках відпочинку, туристичних базах і пансіонатах Міністерства оборони України [11]. Перелічені види медичної допомоги можуть бути надані у реабілітаційних закладах Міністерства оборони України.

8. Збереження робочого місця на підприємстві, установі, організації за працівниками, які направлені на військову службу за призовом під час мобілізації на період воєнного стану відповідно до ч. 3 ст. 119 КЗпП України. Як передбачено у ст. 197 КЗпП України працівникам, які звільнені з військової служби після демобілізації, може бути надане перше робоче місце на строк до двох років. Також у ст. 42 КЗпП України закріплено переважне право демобілізованих працівників на залишення на роботі за умови скорочення персоналу. Таким правом демобілізовані працівники користуються протягом двох років з часу звільнення з військової служби [17]. Науковці наголошують, що виконувати перелічені вимоги трудового законодавства повинні роботодавці незалежно від форми власності підприємства [6, с. 62]. Забезпечення перелічених прав і переваг є важливим, оскільки вони забезпечують можливість працевлаштування і життєдіяльності колишніх військовослужбовців після звільнення зі служби.

9. Одним із видів соціального захисту військовослужбовців є забезпечення військовослужбовців службовим житлом на час служби відповідно до ст. ст. 58 і 119 ЖК України [18], а також ст. 12 Закону № 2011-ХІІ [11]. Адже норми житлового законодавства передбачають надання військовослужбовцям службового житла у військових містечках та виселення з нього після закінчення служби лише у разі надання іншого благоустроєного житла [16]. Водночас ст. 12 Закону № 2011-ХІІ передбачає виплату військовослужбовцям грошової компенсації за житлове приміщення, яке не було їм надане. Військовослужбовці, які мають більше 20 років вислуги, забезпечуються житлом на постійній основі або ж повинні отримати грошову компенсацію. Допускається варіант надання кредиту військовослужбовцю, який має 20 років вислуги, для індивідуального житлового будівництва або придбання квартири. Погашення цього кредиту повинно відбуватися за рахунок коштів державного бюджету [11]. Однак виконання перелічених вимог законодавства залежить від наповнення державного бюджету та передбачення у ньому відповідних видатків для забезпечення житлом військовослужбовців.

Висновок. Соціальний захист військовослужбовців слід відрізнити від адміністративно-правового захисту. Вбачається, що соціальний захист військовослужбовців охоплює систему гарантій, які забезпечують задоволення матеріальних потреб військовослужбовців відповідно до особливого виду їх службової діяльності, статусу в суспільстві, підтримання соціальної стабільності у військовому середовищі.

З урахуванням наведеного, можна стверджувати, що адміністративно-правове регулювання соціального захисту військовослужбовців є діяльністю суб'єктів владних повноважень щодо встановлення умов матеріального забезпечення, надання соціальних пільг, медичного та реабілітаційного забезпечення військовослужбовців під час проходження служби.

Конкретні заходи соціального захисту військовослужбовців передбачені у Законах України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я», Основах законодавства про охорону здоров'я, Житловому кодексі України, Кодексі законів про працю України. В багатьох випадках конкретні розміри виплат військовослужбовцям визначаються підзаконними актами уряду України.

Система заходів соціального захисту охоплює такі складові елементи, як належна винагорода за службу, додаткові виплати у випадку участі в бойових діях, пільги, різні види одноразових грошових допомог і компенсацій, медичне і житлове забезпечення, трудові гарантії на випадок мобілізації та демобілізації. Реальне виконання встановлених заходів соціального захисту військовослужбовців залежить від наявності коштів у державному бюджеті України.

Для вдосконалення адміністративно-правового регулювання соціального захисту військовослужбовців в Україні пропонуємо:

1. Розмежувати поняття «соціальний захист» і «правовий захист» у Законі України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей».

2. Зменшити кількість підзаконних актів, які регулюють розміри виплат військовослужбовцям. Встановити відповідні розміри у законодавстві залежно від прожиткового мінімуму.

3. Скасувати окремі неактуальні пільги, зокрема, щодо встановлення і користування квартирним телефоном.

4. Усунути суперечності між різними нормами законодавства, які встановлюють розмір грошових виплат військовослужбовцям.

Перспективи подальших наукових досліджень можуть стосуватися вдосконалення адміністративно-правового регулювання заходів соціального захисту військовослужбовців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Івчук Ю. Ю. Соціальний захист окремих категорій громадян в умовах воєнного стану: законодавчі новели та проблемні аспекти. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2023. № 2 (46). С. 101–111. <https://doi.org/10.33216/2218-5461/2023-46-2-101-111>
2. Письменна О. П., Пінчук Р. С. Покращення соціального і правового захисту військовослужбовців Збройних Сил України як запорука формування професійного війська. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2020. Вип. 60. С. 83–89. <https://doi.org/10.32782/2307-3322/2020.60.17>
3. Бейкун А. Л., Клачко А. В. Соціальний захист військовослужбовців: нормативно-правове забезпечення та сутність. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 6. С. 90–94. <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2021.6.14>
4. Гринько Р. В., Мота А. Ф., Петrenchенко С. А. Соціальний захист військовослужбовців в умовах воєнного стану. *Право і суспільство*. 2022. № 3. С. 161–166. <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2022.3.24>
5. Мазуренко Л. І. Основні засади державної політики у сфері соціального захисту військовослужбовців: нормативно-правове забезпечення. *Актуальні проблеми політики*. 2023. Вип. 1. С. 223–231. <https://doi.org/10.32782/app.v71.2023.31>
6. Чічань М. В., Лугина С. Ю. Актуальні питання соціального захисту військовослужбовців в умовах воєнного стану в Україні. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2023. № 5. С. 60–65. <https://doi.org/10.32782/39221552>
7. Логінова М. В. Правовий захист співробітників поліції. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2023. Вип. 78. Ч. 2. С. 73–76. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.78.2.11>
8. Дяченко О. А. Система суб'єктів адміністративно-правового захисту прав поліцейського. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 1. С. 379–382. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-1/85>
9. Шопіна І. М. Адміністративно-правове забезпечення та адміністративно-правове регулювання: співвідношення понять. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 6. С. 550–554. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.06.96>
10. Гуржій Т. О., Бодров Ю. В. Поняття та сутність принципів адміністративно-правового регулювання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*, 2023. Вип. 79. Ч. 2. С. 41–48. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.79.2.6>
11. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей : Закон України від 20.12.1991 № 2011-ХІІ. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text>
12. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту : Закон України від 22.10.1993 № 3551-ХІІ. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text>
13. Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб : Закон України від 09.04.1992 № 2262-ХІІ. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2262-12#Text>
14. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19.11.1992 № 2801-ХІІ. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>
15. Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я : Закон України від 03.12.2020 № 1053-ІХ. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1053-20#Text>
16. Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні : Закон України від 06.10.2005 № 2961-ІV. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15#Text>
17. Кодекс законів про працю України : Закон України від 10.12.1971 № 322-VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/322-08>
18. Житловий кодекс України : Закон України від 30.06.1983 № 5464-X. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5464-10/find?text>

REFERENCES:

12. Ivchuk Yu. Yu. (2023) Sotsialnyi zakhyst okremykh katehoriy hromadian v umovakh voiennoho stanu: zakonodavchi novely ta problemni aspekty. *Aktualni problemy prava: teoriia i praktyka – Actual problems of law: theory and practice*, 2 (46), 101–111. [in Ukrainian].
13. Pysmenna O. P., Pinchuk R. S. (2020). Pokrashchennia sotsialnoho i pravovoho zakhystu viiskovosluzhbovtsiv Zbroinykh Syl Ukrainy yak zaporuka formuvannia profesiinoho viiska. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii «Pravo» – Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Law series*, 60, 83–89 [in Ukrainian].

14. Beikun A. L., Klachko A. V. (2021). Sotsialnyi zakhyst viiskovosluzhbovtziv: normatyvno-pravove zabezpechennia ta sutnist. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo – Entrepreneurship, economy and law*, 6, 90–94 [in Ukrainian].
15. Hrynko R. V., Mota A. F., Petrechenko S. A. (2022). Sotsialnyi zakhyst viiskovosluzhbovtziv v umovakh voiennoho stanu. *Pravo i suspilstvo – Law and society*, 3, 161–166 [in Ukrainian].
16. Mazurenko L. I. (2023). Osnovni zasady derzhavnoi polityky u sferi sotsialnoho zakhystu viiskovosluzhbovtziv: normatyvno-pravove zabezpechennia. *Aktualni problemy polityky – Actual problems of politics*, 1, 223–231 [in Ukrainian].
17. Chichkan M. V., Luhyna Ye. Yu. (2023). Aktualni pytannia sotsialnoho zakhystu viiskovosluzhbovtziv v umovakh voiennoho stanu v Ukraini. *Aktualni problemy vitchyznianoï yurysprudentsii – Actual problems of domestic jurisprudence*, 5, 60–65 [in Ukrainian].
7. Lohinova M. V. (2023). Pravovyi zakhyst spivrobotnykiv politsii. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriiia «Pravo» – Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. «Law» series*, 78, 2, 73–76 [in Ukrainian].
8. Diachenko O. A. (2024). Systema subiektiv administratyvno-pravovoho zakhystu prav politseiskoho. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal – Legal scientific electronic journal*, 1, 379–382 [in Ukrainian].
9. Shopina I. M. (2023). Administratyvno-pravove zabezpechennia ta administratyvno-pravove rehuliuвання: spivvidnoshennia poniat. *Analychno-porivnialne pravoznavstvo – Analytical and comparative jurisprudence*, 6, 550–554 [in Ukrainian].
10. Hurzhii T. O., Bodrov Yu. (2023). V. Poniattia ta sutnist pryntsyypiv administratyvno-pravovoho rehuliuвання. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriiia “Pravo” – Scientific bulletin of the Uzhhorod National University. Law series, Vyp. 79, Ch. 2, 41–48 [in Ukrainian].*
11. Pro sotsialnyi i pravovyi zakhyst viiskovosluzhbovtziv ta chleniv yikh simei : Zakon Ukrainy vid 20.12.1991 № 2011-KhII. N. p. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text> [in Ukrainian].
12. Pro status veteraniv viiny, harantii yikh sotsialnoho zakhystu : Zakon Ukrainy vid 22.11.1993 № 3551-KhII. N. p. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text> [in Ukrainian].
13. Pro pensiine zabezpechennia osib, zvilnennykh z viiskovoi sluzhby, ta deiakykh inshykh osib : Zakon Ukrainy vid 09.04.1992 № 2262-KhII. N. p. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2262-12#Text> [in Ukrainian].
14. Osnovy zakonodavstva Ukrainy pro okhoronu zdorovia : Zakon Ukrainy vid 19.11.1992 № 2801-KhII. N. p. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> [in Ukrainian].
15. Pro reabilitatsiiu u sferi okhorony zdorovia : Zakon Ukrainy vid 03.12.2020 № 1053-IX. N. p. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1053-20#Text> [in Ukrainian].
16. Pro reabilitatsiiu osib z invalidnistiu v Ukraini : Zakon Ukrainy vid 06.10.2005 № 2961-IV. N. p. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15#Text> [in Ukrainian].
17. Kodeks zakoniv pro pratsiu Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 10.12.1971 № 322-VII. N. p. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/322-08> [in Ukrainian].
18. Zhytlovyi kodeks Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 30.07.1983 № 5464-Kh. N. p. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5464-10/find?text> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 19.05.2024